

Βρυξέλλες, 29 Μαρτίου 2017
(OR. en)

7766/17

AGRI 171
AGRIORG 35
AGRILEG 69
AGRIFIN 34
AGRISTR 31

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τον Γενικό Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο κ. Jordi AYET PUIGARNAU, Διευθυντής
Ημερομηνία Παραλαβής:	29 Μαρτίου 2017
Αποδέκτης:	κ. Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2017) 152 final
Θέμα:	ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την εφαρμογή της περιοχής οικολογικής εστίασης στο πλαίσιο του καθεστώτος πράσινων αμέσων ενισχύσεων

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2017) 152 final.

σνημμ.: COM(2017) 152 final

Βρυξέλλες, 29.3.2017
COM(2017) 152 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**σχετικά με την εφαρμογή της περιοχής οικολογικής εστίασης στο πλαίσιο του
καθεστώτος πράσινων αμέσων ενισχύσεων**

{SWD(2017) 121 final}

1. Εισαγωγή

Με τη μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) του 2013 εγκαινιάστηκε καθεστώς πράσινων αμέσων ενισχύσεων¹ («οικολογικοποίηση»). Στόχος ήταν η περαιτέρω ενίσχυση της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων που συνδέονται με τη γεωργία μέσω ενισχύσεων για πρακτικές επωφελείς για το περιβάλλον και το κλίμα. Εκτός από τη διαφοροποίηση των καλλιεργειών και τη διατήρηση μόνιμων χορτολιβαδικών εκτάσεων, η οικολογικοποίηση προβλέπει την υποχρέωση των γεωργών να δεσμεύουν ποσοστό 5 % της αρόσιμη γης τους ως περιοχές οικολογικής εστίασης (ΠΟΕ).

Η παρούσα έκθεση, που εστιάζει στα έτη 2015 και 2016, συνιστά εκπλήρωση της νομικής υποχρέωσης της Επιτροπής² να αξιολογεί την πρόοδο στην εφαρμογή των ΠΟΕ. Παρά το γεγονός ότι γνωστοποιεί προκαταρκτικές παρατηρήσεις σχετικά με τον δυνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο των ΠΟΕ βάσει των επιλογών των κρατών μελών και των γεωργών, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι δεν αποτελεί μέτρηση του πραγματικού περιβαλλοντικού αντίκτυπου.

Η έκθεση επικαιροποιεί και αναπτύσσει ορισμένες πτυχές της αναθεώρησης της οικολογικοποίησης του 2016, ένα έτος μετά την πρώτη εφαρμογή της,³ στο πλαίσιο του προγράμματος REFIT της Επιτροπής⁴. Η αναθεώρηση του 2016 εξέτασε τον αντίκτυπο της οικολογικοποίησης στο δυναμικό της παραγωγής και τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού, καθώς και διάφορες πτυχές όσον αφορά την απλούστευση. Ως επακόλουθη ενέργεια, η Επιτροπή πρότεινε αρκετές αλλαγές στο παράγωγο δίκαιο σε σχέση με την οικολογικοποίηση⁵, εστίασε δε ιδιαίτερα στις ΠΟΕ⁶. Οι προτάσεις αυτές αποσκοπούσαν στον εξορθολογισμό και τη διασαφήνιση των σχετικών κανόνων και στην παράλληλη ενίσχυση του αντικτύπου των εν λόγω κανόνων στο περιβάλλον. Θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή το αργότερο εντός του 2018⁷ (τον Μάρτιο του 2017⁸ οι τροποποιήσεις δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ).

Η παρούσα έκθεση θα συμβάλλει στην ευρύτερη αξιολόγηση της οικολογικοποίησης, περιλαμβανομένων των περιβαλλοντικών οφελών των ΠΟΕ, η οποία προβλέπεται να ολοκληρωθεί στα τέλη του 2017 ή στις αρχές του 2018⁹. Επίσης, θα ληφθεί υπόψη στην έκθεση σχετικά με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της ΚΓΠ που πρέπει να ολοκληρωθεί εντός του 2018¹⁰. Οι παρατηρήσεις στο κεφάλαιο 3 της παρούσας έκθεσης δεν προδικάζουν την αξιολόγηση της οικολογικοποίησης, η οποία θα είναι ολοκληρωμένη σε όλες τις πτυχές της, περιλαμβανομένων των ΠΟΕ.

¹ Άρθρα 43 έως 47 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013.

² Ως ανωτέρω, άρθρο 46 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο.

³ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD (2016) 218 τελικό.

⁴ Πρόγραμμα βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου

⁵ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 639/2014 της Επιτροπής

⁶ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της Επιτροπής, της 15.2.2017, C(2017)735 ,

⁷ Με τη δυνατότητα των κρατών μελών να τις εφαρμόσουν εντός του 2017.

⁸ Εν εξελίξει έλεγχος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις νομοθετικές τροποποιήσεις.

⁹ Βλέπε «2017 Management Plan — Agriculture and Rural Development» (Σχέδιο διαχείρισης 2017 — Γεωργία και Αγροτική Ανάπτυξη) https://ec.europa.eu/info/publications/management-plan-2017-agriculture-and-rural-development_en.

¹⁰ Δυνάμει του άρθρου 110 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013.

1.1. Η υποχρέωση σχετικά με τις ΠΟΕ

Πολυάριθμοι πολύτιμοι οικότοποι και η βιοποικιλότητα που αυτοί ευνοούν εξαρτώνται από τα γεωργικά συστήματα. Ωστόσο, οι προσπάθειες για διαφύλαξη της εν λόγω βιοποικιλότητας δεν αναγνωρίζονται από τις αγορές και, συνεπώς, δεν αποτυπώνονται στις τιμές που οι γεωργοί λαμβάνουν για την παραγωγή τους. Παρά το γεγονός ότι η βιοποικιλότητα εξαρτάται από κατάλληλες πρακτικές διαχείρισης, οι εν λόγω πρακτικές — που υφίστανται ανταγωνιστικές πιέσεις— μεταβάλλονται, με αποτέλεσμα να παρατηρείται αυξανόμενη εξειδίκευση και εντατικοποίηση της παραγωγής σε ορισμένες εκτάσεις και εγκατάλειψη σε άλλες. Το γεγονός αυτό ασκεί πιέσεις στη βιοποικιλότητα, έχει αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος, το νερό και το κλίμα, ενώ επίσης θέτει το μακροπρόθεσμο δυναμικό παραγωγής του γεωργικού τομέα σε κίνδυνο.

Στόχος της απαίτησης σχετικά με τις ΠΟΕ είναι «να διασφαλισθεί και να βελτιωθεί η βιοποικιλότητα στις εκμεταλλεύσεις»¹¹. Σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες υποχρεώσεις οικολογικοποίησης, αποτελεί μέρος των υφιστάμενων πολιτικών της ΚΓΠ και άλλων πολιτικών της ΕΕ που είναι αφιερωμένες στην αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων, περιλαμβανομένης της βιοποικιλότητας¹². Στόχος της οικολογικοποίησης, που είναι μέρος του πρώτου πυλώνα της ΚΓΠ, είναι να διασφαλιστεί ότι όλοι οι γεωργοί της ΕΕ που λαμβάνουν εισοδηματική στήριξη αποφέρουν περιβαλλοντικά και κλιματικά οφέλη στο πλαίσιο της γεωργικής τους δραστηριότητας. Οι πρακτικές που προβλέπονται στο πλαίσιο της υποχρέωσης σχετικά με τις ΠΟΕ πρέπει, όπως και οι υπόλοιπες πρακτικές οικολογικοποίησης, να είναι απλές, γενικευμένες, μη συμβατικές και ετήσιες. Οι γεωργοί ανταμείβονται για την ανάληψη πρακτικών φιλικών προς τη βιοποικιλότητα, οι οποίες δεν συνεπάγονται απαραίτητως αλλαγή σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση. Όπου οι εν λόγω πρακτικές έχουν ήδη εφαρμοστεί, η υποχρέωση σχετικά με τις ΠΟΕ εγγυάται τη διατήρησή τους έναντι των ανταγωνιστικών πιέσεων που αντιμετωπίζουν οι γεωργοί. Όπου δεν υφίστανται, πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή.

Προκειμένου να συμμορφωθούν προς την υποχρέωση σχετικά με τις ΠΟΕ, οι γεωργοί που διαθέτουν αρόσιμη γη έκτασης άνω των 15 ha πρέπει να διασφαλίσουν ότι ποσοστό τουλάχιστον 5 % της έκτασης αποτελεί «περιοχή οικολογικής εστίασης» αφιερωμένη σε οικολογικά επωφελή στοιχεία, η οποία επιλέγεται από μια λίστα επιλογής «τύπων ΠΟΕ» που έχουν καταρτίσει οι εθνικές αρχές από έναν κοινό κατάλογο της ΕΕ. Ο εν λόγω κατάλογος της ΕΕ καλύπτει ευρεία γκάμα χαρακτηριστικών ή εκτάσεων στοχευμένων στη βιοποικιλότητα άμεσα, λ.χ. γη υπό αγρανάπαυση ή χαρακτηριστικά τοπίου, ή έμμεσα, με περιορισμό της χρήσης προσθέτων και/ή βελτίωση της προστασίας του εδάφους, λ.χ. εμβόλιμες καλλιέργειες ή καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου¹³. Οι ΠΟΕ υπολογίζονται με τη χρήση συντελεστών στάθμισης που εκφράζουν τα χαρακτηριστικά έκαστης ΠΟΕ και τη σημασία της για τη βιοποικιλότητα. Οι συντελεστές στάθμισης κυμαίνονται από 0,3 (λ.χ. για εμβόλιμες καλλιέργειες) και 0,7 (καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου) έως 2 (θάμνοι).

¹¹ Αιτιολογική σκέψη 44 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013.

¹² Μεταξύ άλλων, η ενδιάμεση επανεξέταση της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα έως το 2020, COM(2015) 478 final.

¹³ Οι τύποι ΠΟΕ αναφέρονται στο άρθρο 46 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 και διευκρινίζονται περαιτέρω στο άρθρο 45 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 639/2014 της Επιτροπής.

Τα κράτη μέλη δύνανται να διαμορφώσουν τους τύπους ΠΟΕ με διάφορους τρόπους: επί παραδείγματι, κατά την κατάρτιση του εθνικού καταλόγου τους, μπορούν να βασιστούν σε πρακτικές που ήδη εφαρμόζονται από τους γεωργούς και/ή να συμπληρώσουν απαιτήσεις (λ.χ. μέθοδοι παραγωγής) για ορισμένες ΠΟΕ, ώστε να διασφαλίζεται ή να βελτιώνεται η αποτελεσματικότητά τους. Υπό συγκεκριμένες συνθήκες, μπορούν επίσης να παρέχουν αρκετές εναλλακτικές ΠΟΕ επί τη βάση της «ισοδυναμίας». Ορισμένοι γεωργοί εξαιρούνται από την εν λόγω απαίτηση λόγω, π.χ., της τοποθεσίας της εκμετάλλευσής τους («απαλλαγή των δασών»), του μεγέθους της ή της χρήσης της γης.

Πέραν της πολλαπλής συμμόρφωσης, οι πρακτικές σχετικά με τις ΠΟΕ μπορούν να συμπληρώνονται με προαιρετικά μέτρα στο πλαίσιο προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης (ΠΑΑ) τα οποία χρηματοδοτούν απαιτητικές δραστηριότητες στοχευμένες σε συγκεκριμένες ανάγκες που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα.

1.2. Μεθοδολογία, πηγές δεδομένων και περιορισμοί

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με την τρέχουσα εφαρμογή των ΠΟΕ. Παρά το γεγονός ότι περιλαμβάνει προκαταρκτικές παρατηρήσεις για δυνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, δεν συνιστά αξιολόγηση καθαυτή, όπως ορίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας¹⁴.

Προκειμένου να αξιολογήσει την κατάσταση αναφορικά με την εφαρμογή, η έκθεση χρησιμοποιεί τις ετήσιες αποφάσεις σχετικά με τις επιλογές των τύπων ΠΟΕ που παρείχαν οι αρχές των κρατών μελών στην Επιτροπή¹⁵. Οι εν λόγω αποφάσεις είναι διαθέσιμες για τα έτη 2015, 2016 και 2017. Η έκθεση χρησιμοποιεί επίσης δεδομένα σχετικά με τις πραγματικές επιλογές ΠΟΕ των γεωργών («στοιχεία υιοθέτησης») τα οποία βασίζονται σε δηλώσεις των γεωργών («δηλωμένες εκτάσεις») για τα έτη 2015 και 2016 και γνωστοποιούνται από τα κράτη μέλη ανά περιφέρεια¹⁶.

Η ποιότητα της ανάλυσης της Επιτροπής εξαρτάται από τον έγκαιρο χαρακτήρα και την πληρότητα της υποβολής εκθέσεων. Τα στοιχεία της ανάλυσης είναι περιορισμένα, καθώς ορισμένες κοινοποιήσεις είναι ελλιπείς ή εξακολουθούν να μην έχουν υποβληθεί. Τα στοιχεία υιοθέτησης σχετικά με τις ΠΟΕ για το 2015 είναι διαθέσιμα για όλα τα κράτη μέλη, εκτός της Γαλλίας. Στοιχεία για το 2016 έχουν υποβάλλει μόνο 19 κράτη μέλη¹⁷.

Οι παρατηρήσεις σχετικά με τις δυνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν αποσκοπούν στη μέτρηση του πραγματικού αντικτύπου, αλλά συνίστανται σε προσομοιώσεις με την εφαρμογή προκαθορισμένων τιμών που αποδίδονται στις διαθέσιμες επιλογές και βασίζονται:

¹⁴ Βλ. COM(2015) 215 final και SWD(2015) 111 final.

¹⁵ Οι επιλογές έγιναν από κεντρικές αρχές όλων των κρατών μελών, εκτός του Βελγίου και του Ηνωμένου Βασιλείου, όπου έγιναν από περιφερειακές αρχές.

¹⁶ Βάσει του ευρωπαϊκού συστήματος κατάταξης των περιφερειών NUTS-3.

¹⁷ Στοιχεία υιοθέτησης για το 2016 ελήφθησαν από 18 κράτη μέλη (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Ισπανία, Κροατία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Φινλανδία) και από δύο κρατικές οντότητες του Ηνωμένου Βασιλείου (Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία).

- σε μελέτη του Κοινού Κέντρου Ερευνών¹⁸ (ΚΚΕρ) της Επιτροπής με τη χρήση «εργαλείου αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ», εργαλείου μοντελοποίησης που βασίζεται σε επιστημονική βιβλιογραφία,
- σε επανεξέταση της επιλεγείσας βιβλιογραφίας¹⁹.

Το σύστημα υπολογισμού ΠΟΕ εξετάζει τις δυνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ΠΟΕ μέσω συστήματος βαθμολόγησης που αντανακλά τα χαρακτηριστικά των τύπων ΠΟΕ και το γεωπονικό τους περιεχόμενο, αλλά δεν ποσοτικοποιεί τον πραγματικό τους αντίκτυπο. Το εργαλείο αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ, που αρχικά σχεδιάστηκε για χρήση σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης, παρεκτείνει και αθροίζει αποτελέσματα από το επίπεδο της γεωργικής εκμετάλλευσης σε περιφερειακό επίπεδο, βάσει των πραγματικών στοιχείων υιοθέτησης που παρείχαν τα κράτη μέλη για το 2015. Η πρακτική αυτή περιορίζει κατά κάποιον τρόπο την ακρίβεια των αποτελεσμάτων.

Μια επιπλέον σημαντική παρατήρηση είναι ότι οι εν λόγω δυνητικές επιπτώσεις εξετάζονται μόνο υπό το φως των κύριων χαρακτηριστικών των ΠΟΕ, χωρίς να διερευνώνται περαιτέρω ποιοτικά κριτήρια, όπως οι πρακτικές διαχείρισης και η περίοδος διατήρησης. Οι επιπτώσεις εκτιμώνται υπό σχετικούς όρους μεταξύ των τύπων ΠΟΕ και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κάποια γραμμή αναφοράς (σενάριο αναφοράς). Αναλύθηκαν εννέα κατηγορίες σύνθεσης των ΠΟΕ, οι οποίες αθροίστηκαν σε επίπεδο περιφερειών NUTS-3,²⁰ όπως υποδεικνύεται στο σχήμα 4. Συνυπολογίστηκαν, επίσης, πτυχές όπως το περιφερειακό πλαίσιο και η σύνθεση των ειδών.

Όσον αφορά τον δυνητικό αντίκτυπο, επίκεντρο είναι η **βιοποικιλότητα**, που συνιστά τον πρωταρχικό περιβαλλοντικό στόχο των ΠΟΕ. Η προσομοίωση εστιάζει στην ποικιλομορφία και τους πληθυσμούς των ειδών βάσει της ταξινόμησης των ομάδων ειδών κατά EUNIS²¹: αμφίβια, πουλιά, ασπόνδυλα, θηλαστικά, ερπετά και χερσαία φυτά.

Επιπροσθέτως, δεδομένου του ευρύτερου περιβαλλοντικού στόχου των ΠΟΕ, λαμβάνονται επίσης υπόψη ο δυνητικός αντίκτυπος στις **υπηρεσίες οικοσυστήματος** (οφέλη που αντλούν οι άνθρωποι από τα οικοσυστήματα²²) και στο **κλίμα**, ούτως ώστε να προσδιοριστούν τα δυνητικά κοινά οφέλη και οι συμβιβασμοί που απορρέουν από την εφαρμογή της υποχρέωσης σχετικά με τις ΠΟΕ.

Η προσομοίωση σχετικά με τις υπηρεσίες οικοσυστήματος χρησιμοποιεί την Κοινή Διεθνή Ταξινόμηση των Υπηρεσιών Οικοσυστήματος και καλύπτει την επικονίαση και τη διασπορά σπόρων, τον έλεγχο παρασίτων και νόσων, τη χημική κατάσταση του γλυκού νερού, τη σταθεροποίηση μαζών και τον έλεγχο των ποσοστών διάβρωσης.

¹⁸ Το εργαλείο αναπτύχθηκε στο Πανεπιστήμιο του Hertfordshire υπό τον συντονισμό του ΚΚΕρ.

¹⁹ Συναφείς διαθέσιμες μελέτες: *Ecological Focus Area choices and their potential impacts on biodiversity* (Οι επιλογές για τις Περιοχές Οικολογικής Εστίασης και οι δυνητικές επιπτώσεις τους στη βιοποικιλότητα), Evelyn Underwood και Graham Tucker, Ίδρυμα Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Πολιτικής, Νοέμβριος 2016. *Adding Some Green to the Greening: Improving the EU's Ecological Focus Areas for Biodiversity and Farmers*, Guy Pe'er and al, Conservation letters, a Journal of the Society for Conservation Biology, Δεκέμβριος 2016.

Κατάλογος όλων των πηγών παρέχεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

²⁰ Βλέπε <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>.

²¹ Ευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών για τη φύση.

Κατά περίπτωση, η έκθεση λαμβάνει επίσης υπόψη παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων, τόσο σε μορφή ομάδας εμπειρογνομόνων και ομάδας διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών όσο και σε απάντηση στη δημόσια διαβούλευση της Επιτροπής σχετικά με την οικολογικοποίηση που διενεργήθηκε από τον Δεκέμβριο του 2015 έως τον Μάρτιο του 2016²³. Επίσης, η έκθεση λαμβάνει υπόψη μελέτη σχετικά με τις επιλογές ΚΓΠ των κρατών μελών²⁴, ενώ η έρευνα της Eurostat για τη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων καθώς και ετήσια στατιστικά στοιχεία χρησιμοποιούνται ως πληροφορίες για το γενικό πλαίσιο.

Οι επιλογές των κρατών μελών, τα στοιχεία υιοθέτησης των γεωργών, η μεθοδολογία και η βιβλιογραφία παρουσιάζονται αναλυτικότερα στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

2. Κατάσταση ως προς την εφαρμογή

2.1. Επιλογές των κρατών μελών σχετικά με τις ΠΟΕ

Το 2015, οι τύποι ΠΟΕ διέφεραν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών

Βάσει των αποφάσεων των κρατών μελών για το 2015, προκύπτουν οι ακόλουθες ομάδες κρατών μελών, όπως φαίνεται στο σχήμα 1:

- 14 κράτη μέλη παρείχαν εμπειριστατωμένο κατάλογο τύπων ΠΟΕ (10 έως 19). Όλα επέλεξαν γη υπό αγρανάπαυση, πρεμνοφυή δάση μικρού περιτρόπου χρόνου, καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου, ζώνες ανάσχεσης (εκτός από την Τσεχική Δημοκρατία), εμβόλιμες καλλιέργειες/φυτοκάλυψη (εκτός από την Ιταλία) και τουλάχιστον τέσσερις από εννέα διαφορετικούς τύπους χαρακτηριστικών τοπίου (πρωτίστως συστάδα δέντρων και δενδροστοιχία).
- Άλλα εννέα κράτη μέλη επέλεξαν ενδιάμεσο κατάλογο. Όλα επέλεξαν γη υπό αγρανάπαυση, εκτάσεις με καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου (εκτός από τη Δανία) και λιγότερους από πέντε διαφορετικούς τύπους χαρακτηριστικών τοπίου.
- Πέντε κράτη μέλη παρείχαν περιορισμένη επιλογή τύπων ΠΟΕ (έως τέσσερις). Όλα επέλεξαν καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου, γη υπό αγρανάπαυση (εκτός από τις Κάτω Χώρες) και έναν ή κανέναν τύπο χαρακτηριστικών τοπίου.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία, τα κράτη μέλη προτίμησαν εκτάσεις με καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου, γη υπό αγρανάπαυση και χαρακτηριστικά τοπίου έναντι των γεωργοοασοκομικών εκταρίων, των λωρίδων επιλέξιμων εκταρίων κατά μήκος παρυφών δασών και των αναβαθμίδων.

Όσον αφορά τα πρεμνοφυή δάση μικρού περιτρόπου χρόνου, τις εμβόλιμες καλλιέργειες ή τη φυτοκάλυψη και τις καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου, απαιτήθηκε από τα κράτη μέλη να καταρτίσουν καταλόγους των ειδών δέντρων ή καλλιέργειών με στόχο

²³ http://ec.europa.eu/agriculture/consultations/greening/2015_el.

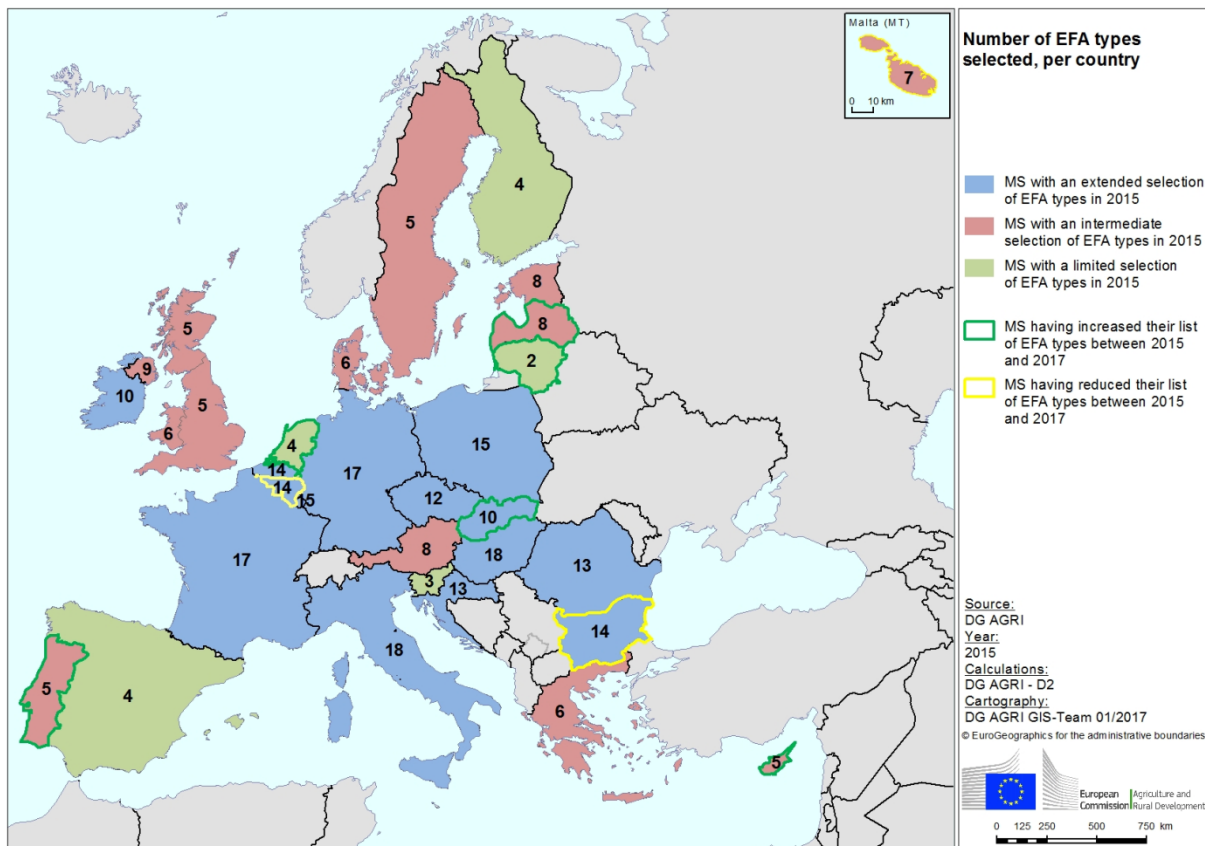
²⁴ Mapping and analysis of CAP implementation (Χαρτογράφηση και ανάλυση της εφαρμογής της ΚΓΠ): https://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/mapping-analysis-implementation-cap_en.

τη βελτιστοποίηση της συνεισφοράς των ΠΟΕ στη βιοποικιλότητα. Επιλέχτηκε ευρεία ποικιλία ειδών.

Από το 2015 έως το 2017 ελάχιστα κράτη μέλη προσάρμοσαν τις επιλογές τους, κυρίως για τον κατάλογο των ΠΟΕ και σε περιορισμένο βαθμό

Από το 2015 εννέα κράτη μέλη έχουν αλλάξει τις αποφάσεις τους, πρωτίστως σχετικά με την επιλογή τύπων ΠΟΕ (Σχήμα 1). Έξι εξ αυτών επέκτειναν τις επιλογές των γεωργών τους σε άλλους τύπους ΠΟΕ, όπως φαίνεται, μετά τη θέσπιση του αναγκαίου διοικητικού συστήματος για την παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Τα τρία εναπομείναντα κράτη μέλη απέσυραν ορισμένους τύπους ΠΟΕ λόγω της ιδιαίτερα περιορισμένης υιοθέτησης από τους γεωργούς.

Σχήμα 1 — Αριθμός τύπων ΠΟΕ που επιλέχθηκαν το 2015 ανά κράτος μέλος/περιφέρεια και αλλαγές κατά τα επόμενα έτη

Τα περισσότερα κράτη μέλη χρησιμοποιούν επιλογές που αποσκοπούν στην αναγνώριση της συνεισφοράς άλλων μηχανισμών ΚΓΠ στη βιοποικιλότητα

22 κράτη μέλη χαρακτήρισαν ως ΠΟΕ τουλάχιστον ένα στοιχείο που απαιτείται ή προστατεύεται από κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης, ιδίως ζώνες ανάσχεσης και/ή ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά τοπίων τα οποία προστατεύονται από τους εν λόγω κανόνες. Έξι κράτη μέλη αποφάσισαν να μην εξετάσουν κανένα τέτοιο στοιχείο. Ομοίως, τέσσερα από τα πέντε κράτη μέλη που είχαν τη δυνατότητα, παρείχαν στους γεωργούς το πλεονέκτημα της απαλλαγής των δασών ΠΟΕ. Από το 2016 και μετά, μόνο τρία κράτη μέλη άρχισαν να εφαρμόζουν ισοδυναμία σχετικά με τις ΠΟΕ (Ιταλία, Κάτω Χώρες και Αυστρία).

Σπάνια γίνονται επιλογές που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των τύπων ΠΟΕ

Παρά το γεγονός ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν αρκετούς τρόπους να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των ΠΟΕ, σπανίως τους χρησιμοποιούν. Ενδεικτικά, κανένα από τα 13 κράτη μέλη/περιφέρειες που επέλεξαν μικρές λίμνες ως τύπο ΠΟΕ δεν έθεσε κριτήρια για τη διασφάλιση της φυσικής αξίας τους. Ομοίως, από 31 κράτη μέλη/περιφέρειες, μόνο το Βέλγιο (Βαλονία) έθεσε περιορισμούς ως προς τα πρόσθετα σε εκτάσεις με καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου, ενώ μόλις 4 από τα 21 (Βέλγιο (Φλάνδρα), Βέλγιο (Βαλονία), Γερμανία και Κάτω Χώρες) έκαναν το ίδιο για τις εμβόλιμες καλλιέργειες. Μόνο δύο κράτη μέλη (Κάτω Χώρες και Πολωνία) επέτρεψαν στους γεωργούς να συνενώσουν τις προσπάθειές τους, ώστε να δημιουργήσουν παρακείμενες ΠΟΕ που θα ήταν επωφελείς για το περιβάλλον (συλλογική προσέγγιση).

Οι επιλογές των κρατών μελών φαίνεται ότι καθοδηγούνται από την ανάγκη για εξεύρεση ισορροπίας ανάμεσα στη μεγιστοποίηση της ευελιξίας για τους γεωργούς και την ελαχιστοποίηση της διοικητικής πολυπλοκότητας

Βάσει των στοιχείων που έχουν μέχρι τούδε συγκεντρωθεί²⁵, οι επιλογές εφαρμογής των κρατών μελών φαίνεται ότι καθοδηγούνται, μεταξύ άλλων, από τα εξής:

- την επιθυμία να παρέχονται στους γεωργούς όσο το δυνατόν περισσότερες επιλογές, οι οποίες τους επιτρέπουν να αξιοποιούν τις συνήθεις πρακτικές,
- το κόστος συμμόρφωσης προς τις ειδικές απαιτήσεις ελέγχου και τη χαρτογράφηση μόνιμων στοιχείων ΠΟΕ σε ειδικά αφιερωμένο για τον λόγο αυτό επίπεδο του συστήματος αναγνώρισης αγροτεμαχίων,
- τις αποφάσεις οι οποίες λαμβάνονται στο πλαίσιο άλλων μέσων της ΚΓΠ (λ.χ. γεωργοδασοκομικά μέτρα που υποστηρίζονται από ΠΑΑ) ή προκύπτουν από περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ (λ.χ. υποχρεωτική καθιέρωση εμβόλιμων καλλιεργειών στο πλαίσιο Προγραμμάτων Δράσης για τη νιτρορρύπανση²⁶),
- τις τοπικές περιστάσεις και περιβαλλοντικές συνθήκες (λ.χ. ύπαρξη αναβαθμίδων ή πλούσια ημιφυσική βλάστηση).

Στο παρόν στάδιο, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί εάν κάποιο από τα εν λόγω στοιχεία έχει διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο.

2.2. Υιοθέτηση των τύπων ΠΟΕ από τους γεωργούς

Η υποχρέωση σχετικά με τις ΠΟΕ καλύπτει τη μεγάλη πλειοψηφία της αρόσιμης γης της ΕΕ. Η κάλυψη της γης φαίνεται να έμεινε σταθερή από το 2015 έως το 2016

Το 2015, ποσοστό 70 % του συνόλου της αρόσιμης γης της ΕΕ²⁷ υπαγόταν στην υποχρέωση σχετικά με τις ΠΟΕ. Το ποσοστό για το 2016 ήταν 69 %. Το υπόλοιπο τμήμα της αρόσιμης γης:

²⁵ Βλέπε υποσημείωση 24.

²⁶ Στο πλαίσιο της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου («οδηγία για τη νιτρορρύπανση»).

²⁷ Σχετικά με τα διαθέσιμα δεδομένα, βλ. κεφάλαιο 1.2.

- δεν καλύπτεται από το σύστημα άμεσων ενισχύσεων (λ.χ. οι γεωργοί δεν υπέβαλαν αίτηση για ενίσχυση),
- εξαιρείται λόγω του μεγέθους της εκμετάλλευσης (λιγότερα από 15 ha αρόσιμης γης),
- ανήκει σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις βιολογικής γεωργίας ή εκμεταλλεύσεις που υπάγονται στο καθεστώς μικροκαλλιεργητών,
- περιλαμβάνει μεγάλο ποσοστό χορτολιβαδικών εκτάσεων, ή
- βρίσκεται σε χώρες που εφαρμόζουν την απαλλαγή των δασικών περιοχών.

Σε επίπεδο ΕΕ, το ποσοστό των ΠΟΕ που δηλώνεται από γεωργούς είναι σχεδόν διπλάσιο από το απαιτούμενο 5 % σε επίπεδο γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Οι τρεις βασικές ΠΟΕ συνδέονται με παραγωγικές ή εν δυνάμει παραγωγικές εκτάσεις.

Το 2015, 8 εκατ. ha δηλώθηκαν ως ΠΟΕ, έκταση που αντιστοιχούσε σε ποσοστό 13 % της αρόσιμης γης δυνάμει της υποχρέωσης και σε 10 % κατόπιν εφαρμογής των συντελεστών στάθμισης (τα ποσοστά ενδέχεται να διαφέρουν σε επίπεδο εκμετάλλευσης). Τα ποσοστά αυτά είναι σημαντικά μεγαλύτερα από την κανονιστική απαίτηση του 5 % σε επίπεδο εκμετάλλευσης. Το 2016, τα ποσοστά ανήλθαν σε 15 % και 10 %, αντίστοιχα, σημειώνοντας ελαφριά αύξηση κατά 130 000 ha.

Το 2015, οι συχνότερα δηλούμενοι τύποι ΠΟΕ ήταν εκείνοι που συνδέονταν με παραγωγικές ή εν δυνάμει παραγωγικές γεωργικές εκτάσεις (σχήμα 2):

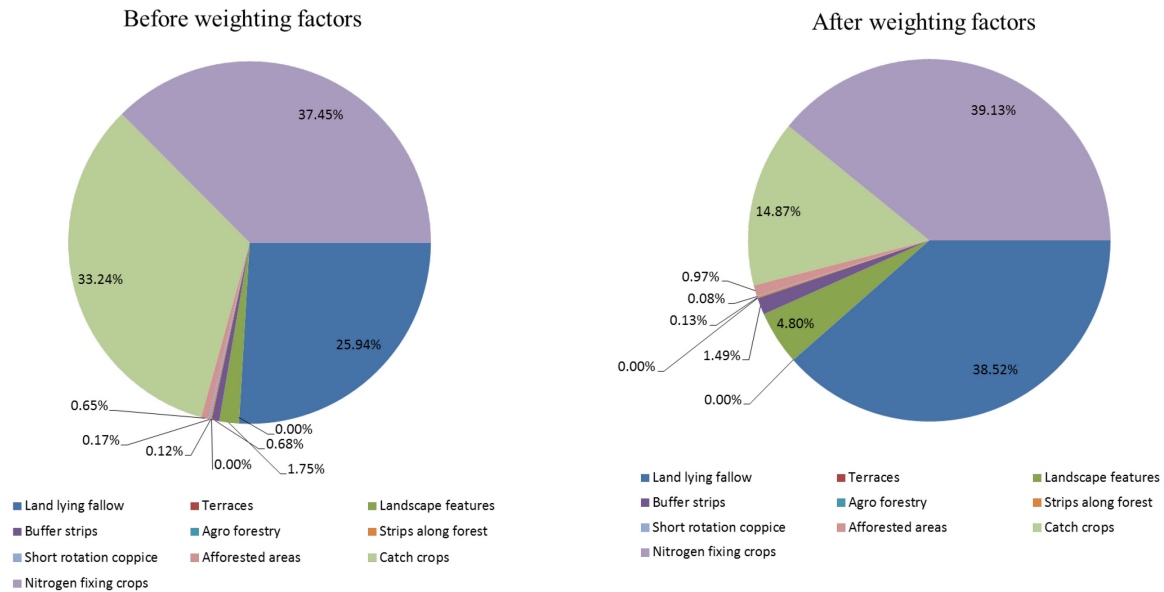
- καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου (37,4 % των φυσικών ΠΟΕ),
- εμβόλιμες καλλιέργειες (33,2 %),
- γη υπό αγρανάπαυση (25,9 %).

Μετά την εφαρμογή των συντελεστών στάθμισης, οι καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου και οι εμβόλιμες καλλιέργειες ανήλθαν σε 54 % των συνολικών σταθμισμένων ΠΟΕ (39 % και 15 %, αντίστοιχα). Τα ποσοστά αυτά αντιστοιχούσαν σε 5,4 % της αρόσιμης γης δυνάμει της υποχρέωσης και φαίνεται ότι έχουν συνεισφέρει στην υπερκάλυψη του απαιτούμενου 5 % σε επίπεδο εκμετάλλευσης. Άλλες εκτάσεις, όπως τα χαρακτηριστικά τοπίου και οι ζώνες ανάσχεσης, ανήλθαν σε 1,7 % και 0,7 %, αντίστοιχα.

Το προαναφερόμενο ποσοστό ΠΟΕ σε επίπεδο ΕΕ παρέμεινε σχετικά σταθερό το 2016, με ορισμένες διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών: οι περιοχές της κατηγορίας γη υπό αγρανάπαυση, χαρακτηριστικά τοπίου και ζώνες ανάσχεσης μειώθηκαν, ενώ αυξήθηκαν εκείνες των κατηγοριών εμβόλιμες καλλιέργειες και καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου.

- Επιπροσθέτως, τα στοιχεία σχετικά με τους τύπους ΠΟΕ δείχνουν ότι, το 2015, η γη υπό αγρανάπαυση που δηλώθηκε ως ΠΟΕ αντιστοιχούσε σε 34 % των συνολικών εκτάσεων υπό αγρανάπαυση που αναφέρονται στα στατιστικά στοιχεία της Eurostat για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Οι εν λόγω συνολικές εκτάσεις μειώθηκαν κατά 24 % από το 2000 έως το 2014, αλλά περιορίστηκαν ελαφρώς το 2015.
- Οι εκτάσεις της ΕΕ με καλλιέργειες ψυχανθών, όπως αναφέρεται από τη Eurostat, έχουν αυξηθεί κατά 20 % από το 2013. Οι καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου και δηλώθηκαν ως ΠΟΕ, οι οποίες επελέγησαν από όλα τα κράτη μέλη πλην της Δανίας, κάλυπταν ποσοστό 49 % τέτοιων εκτάσεων το 2015. Ο ειδικός ρόλος των ΠΟΕ στους διάφορους συντελεστές που επηρεάζουν τις τάσεις των εκτάσεων με καλλιέργειες ψυχανθών χρήζουν περαιτέρω εξέτασης.

Σχήμα 2 — Κατανομή δηλωμένων περιοχών ΠΟΕ κατά κύριο τύπο ΠΟΕ, σε επίπεδο ΕΕ, πριν και μετά την εφαρμογή των συντελεστών στάθμισης

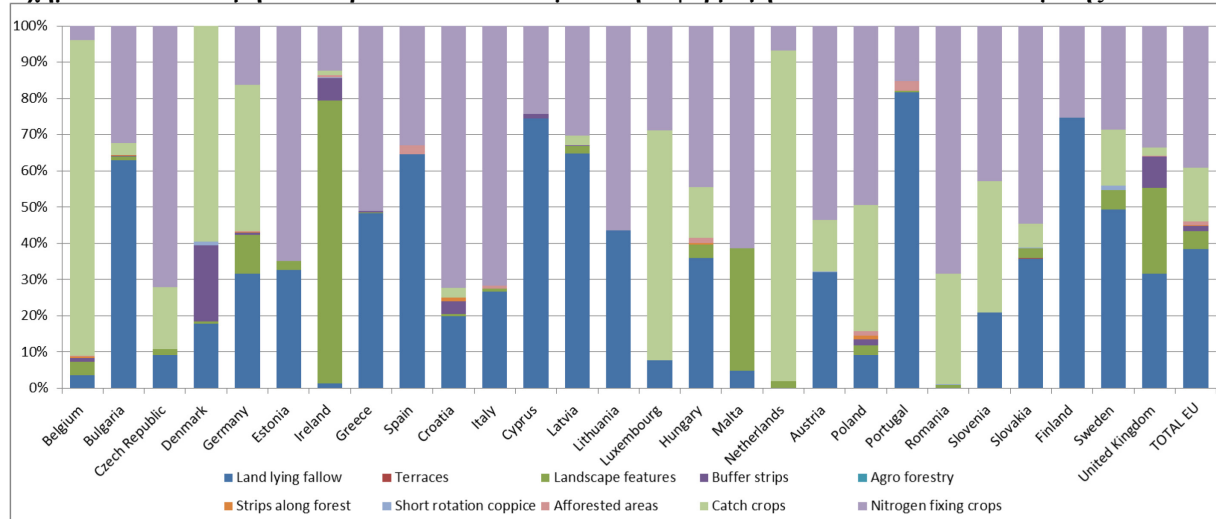
Πηγή: Στοιχεία υιοθέτησης των κρατών μελών, 2015 (ΕΕ των 27, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη Γαλλία)

Η κατανομή των τύπων ΠΟΕ σε επίπεδο κρατών μελών και σε περιφερειακό επίπεδο δείχνει σαφή γεωγραφικά πρότυπα

Η ανάλυση της σύνθεσης των ΠΟΕ σε επίπεδο κρατών μελών (σχήμα 3) και σε επίπεδο περιφερειών NUTS-3 (σχήμα 4) αποκαλύπτει αρκετά πρότυπα:

- Σημαντικό μερίδιο χαρακτηριστικών τοπίου και ζωνών ανάσχεσης συναντώνται μόνο στην Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Μάλτα.
- Γη υπό αγρανάπαυση συναντάται συχνότερα σε μεσογειακές χώρες, όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Κύπρος, και σε κράτη μέλη που βρίσκονται στην αρκτική βιογεωγραφική περιοχή, όπως η Φινλανδία και η Λετονία.
- Οι καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου είναι κυρίαρχες στην Κροατία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ιταλία, την Πολωνία και τη Ρουμανία.
- Οι εμβόλιμες καλλιέργειες είναι πιο διαδεδομένες στο Βέλγιο, τη Δανία, τη Γερμανία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες.

Σχήμα 3 — Κατανομή των κύριων τύπων ΠΟΕ μετά την εφαρμογή των συντελεστών στάθμισης

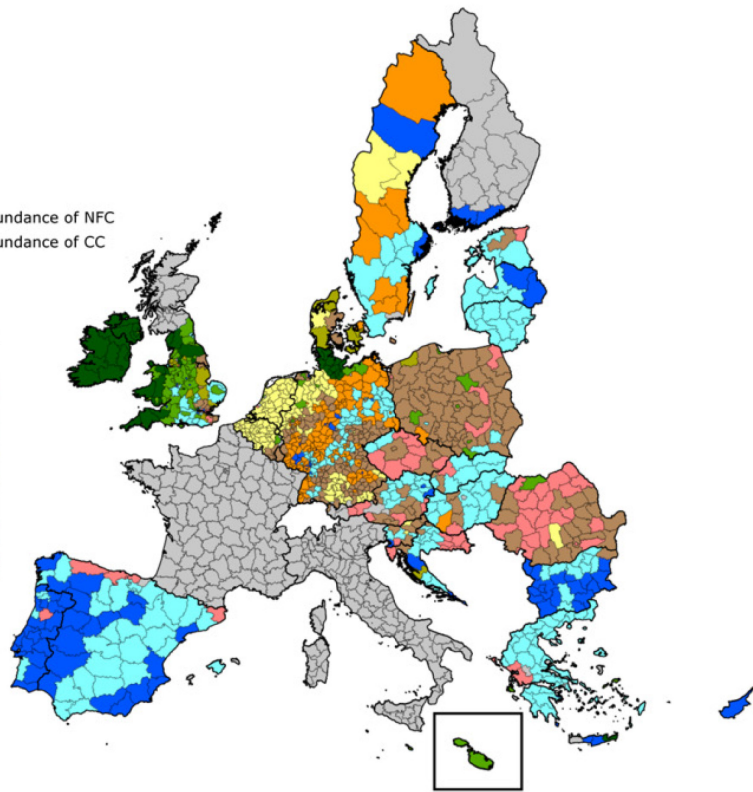
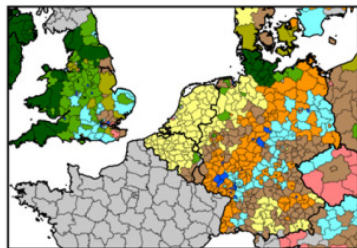
Πηγή: Στοιχεία υιοθέτησης των κρατών μελών, 2015 (ΕΕ των 27, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη Γαλλία)

Σχήμα 4 — Χωροταξική κατανομή των κύριων τύπων ΠΟΕ για κάθε περιφέρεια NUTS 3

Legend

Categories of EFA types declared

<ul style="list-style-type: none"> 1. ■ 2. ■ 3. ■ 4. ■ 5. ■ 6. ■ 7. ■ 8. ■ 9. ■ ■ No data 	<ul style="list-style-type: none"> LLF+CC+NFC < 80% LLF+CC+NFC > 80% 	<ul style="list-style-type: none"> LF more than 50% relative abundance of LF relative abundance of BS prevalence of LLF prevalence of CC prevalence of NFC low LLF, mix of CC and NFC intermediate LLF, relative abundance of NFC intermediate LLF, relative abundance of CC
--	--	---

BS - buffer strips
 CC - catch crops
 LF - landscape features
 LLF - land lying fallow
 NFC - nitrogen fixing crops

Πηγή: Στοιχεία υιοθέτησης από τα κράτη μέλη, 2015. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη Γαλλία και τη Σκωτία. Τα στοιχεία για την Ιταλία τελούν υπό επαλήθευση. Οι μη ταξινομημένες περιφέρειες στη Φινλανδία υπόκεινται στην «απαλλαγή των δασών».

Πρακτικές ισοδύναμες με τις ΠΟΕ εφαρμόστηκαν σε τρία κράτη μέλη

Από την εισαγωγή πρακτικών ισοδύναμων με τις ΠΟΕ σε τρία κράτη μέλη προέκυψαν 41 000 ha ισοδύναμων με ΠΟΕ περιοχών το 2015, κυρίως στην Αυστρία (σχεδόν 39 000 ha βάσει γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών μέτρων, έκταση που αντιστοιχεί σε 65 % των ΠΟΕ της χώρας). Στις Κάτω Χώρες, τα καθεστώτα πιστοποίησης κάλυψαν κυρίως παρυφές αγρών και ανήλθαν σε 2 700 ha (ήτοι 5 % των συνολικών ΠΟΕ της χώρας) το 2015. Η Ιταλία εφαρμόζει την ισοδυναμία από το 2016 και δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα στοιχεία υιοθέτησης.

Οι κύριοι καθοριστικοί παράγοντες που συνήθως εξηγούν τις αποφάσεις των γεωργών φαίνεται ότι ισχύουν επίσης και για την υιοθέτηση ΠΟΕ

Τόσο η επιστημονική βιβλιογραφία όσο και τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης υποδεικνύουν ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις των γεωργών αναφορικά με τον τύπο ΠΟΕ που υιοθετούν διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- οικονομικοί καθοριστικοί παράγοντες οι οποίοι τους προτρέπουν να επιλέξουν τον λιγότερο δαπανηρό και πλέον παραγωγικό τύπο ΠΟΕ,
- παράγοντες πολιτικής και διοικητικοί παράγοντες όπως:
  - η διάθεση καταλόγων με περιορισμένους τύπους ΠΟΕ από τις εθνικές αρχές (λ.χ. χώρες οι οποίες έχουν επιλέξει μόλις τρεις ή τέσσερις τύπους ΠΟΕ),

- ο κίνδυνος να ελεγχθούν και να διαπιστωθεί η μη συμμόρφωσή τους (λ.χ. σε περίπτωση που οι παρυφές αγρών υπερβαίνουν το μέγιστο εύρος),
- το επίπεδο του διοικητικού φόρτου (ο οποίος μπορεί να περιοριστεί, λόγω χάρη με τη χρήση ενιαίου προσυμπληρωμένου εντύπου με όλα τα επιλέξιμα ως ΠΟΕ χαρακτηριστικά τοπίου),
- οι αντιλήψεις και οι γνώσεις των γεωργών για την υποχρέωση σχετικά με τις ΠΟΕ.

Στο παρόν στάδιο, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί εάν κάποιο από τα εν λόγω στοιχεία έχει διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο.

3. Παρατηρήσεις σχετικά με τον δυνητικό περιβαλλοντικό και κλιματικό αντίκτυπο των ΠΟΕ

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται ο δυνητικός **περιβαλλοντικός** αντίκτυπος των επιλεγμένων μέτρων των ΠΟΕ, όπως προκύπτει από το εργαλείο αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ που παρουσιάζεται στην ενότητα 1.2 και από την εξέταση επιλεγμένης βιβλιογραφίας. Οι προσομοιώσεις του εργαλείου αριθμητικού υπολογισμού ΠΟΕ εξετάζουν τον δυνητικό αντίκτυπο της σύνθεσης των ΠΟΕ σε επίπεδο περιφερειών NUTS-3, μέσω συγκεντρωτικών βαθμολογιών που δεν θα πρέπει να λαμβάνονται ως απόλυτες τιμές. Τα αποτελέσματα αποτυπώνουν τα χαρακτηριστικά και το πλαίσιο των τύπων ΠΟΕ, αλλά δεν ποσοτικοποιούν τον πραγματικό αντίκτυπο που εξαρτάται επίσης από πρακτικές διαχείρισης σε επίπεδο εκμετάλλευσης που δεν καλύπτουν οι προσομοιώσεις.

Καθώς το εργαλείο αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ καλύπτει μόνο περιθωριακά τον δυνητικό αντίκτυπο στον **μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή**, διενεργήθηκε και ποιοτική αξιολόγηση.

3.1. Δυνητικός αντίκτυπος στη βιοποικιλότητα

Τα χαρακτηριστικά τοπίου και η γη υπό αγρανάπαυση φαίνεται ότι είναι οι πλέον ενεργητικοί τύποι ΠΟΕ για τη βιοποικιλότητα

Το εργαλείο αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ υποδεικνύει ότι όλες οι συνθέσεις των τύπων των ΠΟΕ που παρατηρούνται σε επίπεδο περιφερειών NUTS-3 θα μπορούσαν να έχουν θετικό αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα, αν και σε διάφορους βαθμούς. Η χαμηλότερη βαθμολογία αντιστοιχούσε σε περιφέρειες όπου οι εμβόλιμες καλλιέργειες ήταν πάνω από 70 %. Ο μέγιστος δυνητικός θετικός αντίκτυπος σχετιζόταν με συνθέσεις ΠΟΕ όπου κυριαρχούσαν τα χαρακτηριστικά τοπίου (άνω του 50 % του συνόλου ΠΟΕ της περιφέρειας), και ο αμέσως επόμενος με τη σύνθεση όπου κυριαρχούσε η γη υπό αγρανάπαυση (άνω του 70 %).

Όσον αφορά τις ομάδες ειδών, η ανάλυση υποδεικνύει θετικό αντίκτυπο των χαρακτηριστικών τοπίου για τα ασπόνδυλα, τα πτηνά και τα χερσαία φυτά, ενώ υψηλότερη βαθμολογία όσον αφορά τον θετικό αντίκτυπο για τα ερπετά και τα αμφίβια λαμβάνουν οι ζώνες ανάσχεσης και τη γη υπό αγρανάπαυση.

Οι εν λόγω παρατηρήσεις επιβεβαιώνονται επίσης από πορίσματα άλλης επιστημονικής βιβλιογραφίας. Επιπλέον, υποδεικνύουν ότι, μεταξύ των χαρακτηριστικών τοπίου, ο θετικότερος δυνητικός αντίκτυπος στη βιοποικιλότητα σχετίζεται με θάμνους, παρυφές

αγρών και παραδοσιακές ξερολιθιές, καθώς παρέχουν οικοτόπους για έντομα και αρθρόποδα, πτηνά και φυτά.

Οι ΠΟΕ θα μπορούσαν να είναι πιο ευεργετικές για τη βιοποικιλότητα με την εφαρμογή των κατάλληλων πρακτικών διαχείρισης

Οι παρατηρήσεις υποδεικνύουν τη σπουδαιότητα των πρακτικών διαχείρισης για την ενίσχυση των περιβαλλοντικού αντικτύπου των ΠΟΕ.

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα του εργαλείου αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ, ο θετικός αντίκτυπος στη βιοποικιλότητα είναι πιθανόν να ποικίλλει ανάλογα με τις διαφορετικές απαιτήσεις διαχείρισης για κάθε τύπο ΠΟΕ. Επί παραδείγματι, όσον αφορά τη γη υπό αγρανάπαυση, εξαρτάται από την κάλυψη και τα σπαρμένα είδη. Όσον αφορά τη βιοποικιλότητα και ειδικότερα τους επικονιαστές, η σπορά αγριολούλουδων έχει τον μεγαλύτερο αντίκτυπο, ενώ το ακάλυπτο έδαφος τον μικρότερο. Ένας καλός τρόπος για την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της επικονίασης είναι η φυσική αναγέννηση.

Πέραν του τύπου κάλυψης, η βιβλιογραφία δείχνει επίσης τη σπουδαιότητα των μη εντατικών τρόπων διαχείρισης των ΠΟΕ, όπως η παραμονή της γης υπό αγρανάπαυση για μακρύ χρονικό διάστημα ή η μη χρήση φυτοφαρμάκων, καθώς έτσι περιορίζεται η διαταραχή των συναφών οικοτόπων, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής των πτηνών.

Θετικό αντίκτυπο για τη βιοποικιλότητα φαίνεται ότι έχει η σπορά μειγμάτων ειδών στο πλαίσιο εμβόλιμων καλλιεργειών/φυτοκάλυψης. Μάλιστα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ο θετικός αντίκτυπος μπορεί να βελτιωθεί αν τα μείγματα συνίστανται σε μίξεις φυτών ειδικά σχεδιασμένων ώστε να ευνοούν τους επικονιαστές και τα πτηνά και όταν αφήνονται σε λουλούδια και παράγουν σπόρο.

Τα πορίσματα σχετικά με την επιλογή ειδών ισχύουν επίσης για καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου, παρά το γεγονός ότι οι προσομοιώσεις έδειξαν επίσης ότι το είδος *Vicia faba* μπορεί να επιτύχει υψηλότερη βαθμολογία σε σχέση με άλλα είδη. Όσον αφορά άλλους τύπους ΠΟΕ, ο δυνητικά θετικός αντίκτυπος των καλλιεργειών που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου εξαρτώνται επίσης από τον τύπο διαχείρισης, όπως η συχνότητα καλλιέργειας και η εκτατική διαχείριση.

3.2. Άλλες δυνητικές επιπτώσεις

3.2.1. Δυνητικές επιπτώσεις στις υπηρεσίες οικοσυστήματος

Τα χαρακτηριστικά τοπίου παρέχουν βέλτιστα αποτελέσματα από άποψης δυνητικού θετικού αντικτύπου στις υπηρεσίες οικοσυστήματος

Τα αποτελέσματα του εργαλείου αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ υποδεικνύουν ότι, από τις διάφορες συνθέσεις των τύπων ΠΟΕ σε επίπεδο περιφερειών NUTS-3, η παρουσία κυρίαρχων χαρακτηριστικών τοπίου σε ποσοστό άνω του 50 % του συνόλου ΠΟΕ της περιφέρειας παρουσιάζει συνολικά τον θετικότερο δυνητικό αντίκτυπο στις υπηρεσίες οικοσυστήματος.

Από περαιτέρω ανάλυση της επιστημονικής βιβλιογραφίας προκύπτει ότι ο θετικός αντίκτυπος των χαρακτηριστικών τοπίου στις υπηρεσίες οικοσυστήματος θα μπορούσε να ενισχυθεί με τη διασφάλιση της κατάλληλης ανθοκομικής ποικιλομορφίας, δομής της

βλάστησης και διαχείρισης. Όσον αφορά τις ζώνες ανάσχεσης, κομβικής σημασίας είναι η τοποθεσία και οι διαστάσεις τους.

Άλλοι τύποι ΠΟΕ ενδέχεται να έχουν ορισμένο θετικό αντίκτυπο σε ορισμένες υπηρεσίες οικοσυστήματος, ιδιαίτερα δε αν εφαρμοστούν συγκεκριμένοι κανόνες διαχείρισης και η επιλογή των ειδών σποράς πληροί ειδικές προϋποθέσεις

Ικανοποιητικά αποτελέσματα επιτυγχάνουν οι εμβόλιμες καλλιέργειες όσον αφορά τον αντίκτυπο στη χημική κατάσταση του γλυκού νερού. Οι προσομοιώσεις του εργαλείου αριθμητικού υπολογισμού των ΠΟΕ υποδεικνύουν, παραδείγματος χάριν, ότι ο αντίκτυπός τους μπορεί να ενισχυθεί με τη χρήση μειγμάτων διαφορετικών ειδών. Υποδεικνύουν, επίσης, ότι τα είδη που δηλώνονται συχνότερα ως εμβόλιμες καλλιέργειες από τους γεωργούς (λ.χ. *Lolium perenne*, *Lolium multiflorum*, *Sinapis alba* και *Raphanus sativus*) επιτυγχάνουν υψηλότερη βαθμολογία όταν σπείρονται ως μείγμα παρά ως ενιαία είδη. Επιπλέον, τα είδη με διαφορετικές απαιτήσεις σε θρεπτικά συστατικά και διαφορετικά ριζικά συστήματα μπορούν να είναι αποδοτικότερα στον περιορισμό του κινδύνου έκπλυσης αζώτου.

Ο θετικός αντίκτυπος της γης υπό αγρανάπαυση στις υπηρεσίες οικοσυστήματος επίσης φαίνεται ότι εξαρτάται από την επιλογή των ειδών σποράς: τα μείγματα άγριων σπόρων και η πλήρης αγρανάπαυση με χειμερινά υπολείμματα σιτηρών και η φυσικά αναγεννημένη βλάστηση επιτυγχάνουν καλύτερη βαθμολογία σε σχέση με τα χόρτα. Ωστόσο, οιαδήποτε κάλυψη σε γη υπό αγρανάπαυση είναι καλοδεχούμενη, καθώς το ακάλυπτο έδαφος κατέχει τη χαμηλότερη βαθμολογία στις υπηρεσίες οικοσυστήματος και μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο λόγω του υψηλότερου κινδύνου διάβρωσης του εδάφους. Η γη υπό αγρανάπαυση επίσης επιτυγχάνει καλύτερα αποτελέσματα αν αφηθεί χωρίς διαχείριση για μακρύ χρονικό διάστημα.

Ο αντίκτυπος των καλλιεργειών που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου μπορεί επίσης να εξαρτάται από την επιλογή των ειδών και από τη διαχείριση: ο περιορισμός της συχνότητας της καλλιέργειας μειώνει την έκπλυση αζώτου, την απορροή φωσφορικών ενώσεων και τον κίνδυνο διάβρωσης του εδάφους.

3.2.2. Δυνητικός αντίκτυπος στο κλίμα

Από την προοπτική της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, η εισαγωγή ΠΟΕ θα μπορούσε να συμβάλλει στην ανθεκτικότητα των εκμεταλλεύσεων έναντι της κλιματικής αλλαγής, λόγω χάρη μέσω της αυξημένης παροχής χαρακτηριστικών τοπίου. Ο μετριασμός της αλλαγής του κλίματος μπορεί να ενισχυθεί με την αύξηση της χρήσης καλλιεργειών ψυχανθών και την αντικατάσταση των αζωτούχων λιπασμάτων με δέσμευση του αζώτου. Επίσης, τα οφέλη της γεωργοδασοκομίας και της αναδάσωσης στα αποθέματα εδαφικού άνθρακα, εφόσον εφαρμοστούν, θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη δέσμευση του άνθρακα από τη χρήση της γης στην ΕΕ.

Η δέσμευση του εδαφικού άνθρακα εξαρτάται άμεσα από τη βιοποικιλότητα στο έδαφος. Όλα αυτά αναδεικνύουν τις συνδέσεις και τις δυνητικές συνέργειες ανάμεσα στην ενίσχυση της βιοποικιλότητας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και τον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος.

4. Συμπεράσματα

Το 2016 ήταν το δεύτερο έτος εφαρμογής της υποχρέωσης σχετικά με τις ΠΟΕ. Τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί μέχρι τούδε από τα 19 κράτη μέλη υποδεικνύουν ότι, κατά το δεύτερο έτος, σημειώθηκε αμελητέα μεταβολή στον τρόπο εφαρμογής του συστήματος τόσο από τις εθνικές αρχές όσο και από τους γεωργούς, οι οποίοι κατά κανόνα ικανοποίησαν την υποχρέωση όπως και κατά το πρώτο έτος. Ως αποτέλεσμα, δεν υπήρξε καμία σχεδόν αλλαγή στο ποσοστό της γης υπό ΠΟΕ, στις συνολικές εκτάσεις που δηλώθηκαν ως ΠΟΕ από τους γεωργούς και στο μερίδιο διάφορων τύπων ΠΟΕ στις εν λόγω εκτάσεις.

Το συνολικό ποσοστό των δηλωμένων ΠΟΕ σε αρόσιμη γη είναι σχεδόν διπλάσιο από το ποσοστό του 5 % που απαιτείται σε επίπεδο εκμετάλλευσης. Τούτο έχει επιτευχθεί χάρη στην εξάρτηση κατά κύριο λόγο από παραγωγικές και δυνητικά παραγωγικές ΠΟΕ: καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου, εμβόλιμες καλλιέργειες και γη υπό αγρανάπαυση. Άλλες ΠΟΕ, περιλαμβανομένων των χαρακτηριστικών τοπίου, είχαν μικρή συνεισφορά στις συνολικά δηλωμένες ΠΟΕ.

Όπως προκύπτει από αναλύσεις, τα οφέλη των τύπων ΠΟΕ για το περιβάλλον δεν εξαρτώνται μόνο από την ποσότητα, αλλά και από την ποιότητα, και συνδέονται με ειδικές προϋποθέσεις και απαιτήσεις διαχείρισης, όπως:

- τύπος εδαφοκάλυψης για γη υπό αγρανάπαυση, διάφορα μείγματα καλλιεργειών για εμβόλιμες καλλιέργειες και ομάδες καλλιεργειών για καλλιέργειες που έχουν ικανότητες δέσμευσης του αζώτου,
- καθεστώτα χορτοκοπής, περίοδοι διατήρησης και χρήση χημικών ουσιών,
- ποικιλία δομής της βλάστησης για χαρακτηριστικά τοπίου, τοποθεσία και διάσταση των ζωνών ανάσχεσης.

Οι αλλαγές στο παράγωγο δίκαιο σε σχέση με την οικολογική μέριμνα που επί του παρόντος επιδιώκει η Επιτροπή συνιστούν σημαντικό βήμα προς καλύτερες πρακτικές διαχείρισης, σε συνδυασμό με: i) την απαγόρευση της χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε (δυνητικά) παραγωγικές ΠΟΕ, ii) τη διασαφήνιση και τον καθορισμό περιόδων διατήρησης για τύπους ΠΟΕ, και iii) τον εξορθολογισμό των απαιτήσεων που μπορεί να αποτρέπουν τους γεωργούς από το να αξιοποιούν ορισμένες από τις πλέον ευεργετικές για το περιβάλλον ΠΟΕ, κυρίως χαρακτηριστικά τοπίου και ζώνες ανάσχεσης.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εξετάζει το ζήτημα, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο της επερχόμενης αξιολόγησης της οικολογικοποίησης. Η παρούσα έκθεση αναμένεται να αποτελέσει χρήσιμη συνεισφορά στην εν λόγω αξιολόγηση, η οποία θα εξετάζει όλες τις πτυχές της οικολογικοποίησης, περιλαμβανομένων των ΠΟΕ. Στη συνέχεια, η αξιολόγηση θα ληφθεί υπόψη στην επόμενο στάδιο εκσυγχρονισμού και απλούστευσης της ΚΓΠ, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η συνεισφορά της στην εκπλήρωση των 10 προτεραιοτήτων της Επιτροπής και των στόχων για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Υπό το φως των ανωτέρω, η Επιτροπή δεν προτείνει την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 με αύξηση του ποσοστού των ΠΟΕ.